

ΚΕΙΜΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ»
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ»

Κώστας Βασιλείου «Επειδή» (Λόγος ανάγκη της ψυχής Β΄ Γυμνασίου, σελ. 57)

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ
1. Να αναγνωρίζουν τα βασικά γένη της λογοτεχνίας (ποίηση/πεζογραφία/ θέατρο).	1. Αναγνώριση της ποίησης ως λογοτεχνικού γένους και των βασικών χαρακτηριστικών της
2. Να διακρίνουν τη μοντέρνα ποίηση από την παραδοσιακή έμμετρη.	2. Εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της μοντέρνας ποίησης ως προς τη μορφή (μέτρο, στροφές, ελεύθερος στίχος) και τους εκφραστικούς τρόπους (επανάληψη, ειρωνεία, συμβολισμός), καθώς και του δραματικού ύφους
3. Να αντιλαμβάνονται τη διαλεκτική σχέση της κυπριακής λογοτεχνίας με την ευρύτερη νεοελληνική λογοτεχνία, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια.	3. α. Συσχέτιση του κειμένου με γνωρίσματα της κυπριακής λογοτεχνίας και εντοπισμός κοινών θεματικών και προβληματισμών με τη νεοελληνική, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια λογοτεχνία β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα ιδιαίτερα γεωφυσικά, ιστορικά και πολιτισμικά δεδομένα της Κύπρου αποτυπώνονται στο κείμενο
4. Να μελετούν και να ερμηνεύουν τα λογοτεχνικά κείμενα σε διακειμενική και διαθεματική προοπτική και να αντιλαμβάνονται τη λογοτεχνία στη συνάφειά της με άλλες μορφές έκφρασης ως αισθητικό και πολιτισμικό φαινόμενο.	4. Παρουσίαση της σύζευξης / σύγκλισης του λογοτεχνικού κειμένου με άλλες μορφές τέχνης (θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος) και εντοπισμός κοινών θεμάτων, μοτίβων και μηνυμάτων
5. Να ευαισθητοποιούνται σε θέματα οικολογίας.	5. α. Εντοπισμός της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση και τα ζώα, όπως αναδεικνύεται στο κείμενο

	<p>β. Συσχέτιση των μηνυμάτων του κειμένου με σύγχρονα οικολογικά προβλήματα και τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα ζωής.</p> <p>γ. Ερμηνεία της αξίας της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης</p>
<p>6. Να αναπτύσσουν την ικανότητα κατανόησης των αλλαγών που προκαλούνται από τη δραστηριότητα του ανθρώπου και την ευθύνη του ως μεμονωμένου πολίτη.</p>	<p>6. Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του</p>

ΕΜΦΑΣΕΙΣ

Α. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ: Ποίηση ως λογοτεχνικό γένος / Μοντέρνα ποίηση / Σχέση Λογοτεχνικής Μορφής και Περιεχομένου / Εκφραστικά Μέσα (εντοπισμός και λειτουργία)

Β. ΘΕΜΑΤΙΚΗ / ΑΞΙΑΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Οικολογικά προβλήματα / Διατάραξη σχέσης ανθρώπου – φύσης / Αλλοίωση φυσικού περιβάλλοντος / Επιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης στο φυσικό περιβάλλον / Αξία προστασίας φυσικού περιβάλλοντος / Ανεύθυνη / Υπεύθυνη στάση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ / ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΑΦΟΡΜΗΣΗ

Οι μαθητές/τριες έχουν κλειστό το βιβλίο *Ο λόγος ανάγκη της ψυχής*. Ο/Η διδάσκων/ουσα προβάλλει τις ακόλουθες φωτογραφίες οι οποίες συνδέονται με τις συνέπειες των καταστροφικών πυρκαγιών σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Οι μαθητές/τριες καλούνται να περιγράψουν τις εικόνες, να προβληματιστούν για τα αίτια εκδήλωσης των πυρκαγιών και να σχολιάσουν σύντομα τα καταστροφικά τους αποτελέσματα, χωρίς ο διδάσκων/ουσα να τους/τις προιδεάσει αναφορικά τη χώρα που βίωσε τις επιπτώσεις της πυρκαγιάς σε κάθε περίπτωση. Σκοπός είναι οι μαθητές/τριες να διαπιστώσουν σταδιακά ότι το φαινόμενο των πυρκαγιών συνιστά ένα παγκόσμιο οικολογικό πρόβλημα με κοινές συνέπειες για το σύνολο της ανθρωπότητας.

Κύπρος: το πριν και το μετά την πυρκαγιά στο χωριό Λόφου (Ιούλιος, 2025)

Πηγή:

<https://cyprustimes.com/koinonia/sygklonistiki-eikona-me-to-prin-kai-to-meta-tin-pyrkagia-stin-lofou/>

Ημερομηνία ανάρτησης: 24/07/2025

**Σοκάρει το πριν και το μετά την πυρκαγιά στην Καλιφόρνια – Ιανουάριος 2025
(Εικόνες από δορυφόρο)**

Πηγή:

<https://cyprustimes.com/kosmos/sokarei-to-prin-kai-to-meta-stin-kalifornia-eikones-apo-doryforo/>

Ημερομηνία ανάρτησης: 10/01/2025

**Δασικές πυρκαγιές στην Κροατία
(Αύγουστος 2026)**

Πηγή:

<https://www.euronews.com/2026/08/14/at-least-people-in-10-in-intensive-care-and-thousands-flee-intense-wildfire-in-croatia>

Ημερομηνία ανάρτησης: 14/08/2026

ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αρχικά, ο/η διδάσκων/ουσα καλεί τους/τις μαθητές/τριες να κάνουν υποθέσεις αναφορικά με την πιθανή σύνδεση των φωτογραφιών με το περιεχόμενο της υπό εξέταση ενότητας του σχολικού εγχειριδίου (*Λογοτεχνία και Οικολογία*) και του ποιήματος «Επειδή» του Κώστα Βασιλείου¹.

Ακολούθως, ο/η διδάσκων/ουσα προχωρεί στην **ανάγνωση του κειμένου** και **οι μαθητές/τριες σχολιάζουν αδιαμεσολάβητα** το περιεχόμενο και τη μορφή του, επιβεβαιώνοντας ή διαψεύδοντας τις αρχικές τους υποθέσεις.

Στη συνέχεια, ο/η διδάσκων/ουσα καλεί τους/τις μαθητές/-τριες να εντοπίσουν τον δημιουργό του ποιήματος «Επειδή» και αναφέρεται συνοπτικά στα βασικά σημεία της ζωής και του έργου του **Κώστα Βασιλείου**. Για τα βασικά εργοβιογραφικά στοιχεία του ποιητή μπορούν να αξιοποιηθούν αποσπάσματα από το 26^ο επεισόδιο της σειράς «**Γνωριμία με τους Κύπριους Λογοτέχνες**» του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών <https://www.youtube.com/watch?v=1JNVEmbgoB4&t=61s> (στο σημείο **6:39** οι μαθητές/τριες μπορούν μάλιστα να παρακολουθήσουν τον ποιητή να απαγγέλλει το ποίημα «Επειδή», παρατηρώντας, παράλληλα, την κίνηση των χεριών, το ύφος, την αυξομείωση της φωνής, στοιχεία που μπορούν να αξιοποιηθούν και αργότερα, κατά την επεξεργασία του κειμένου). Να δοθεί έμφαση στη **βαθιά επαφή του ποιητή με την κυπριακή γη / φύση** -ο ίδιος είναι ρεσπέρης (=γεωργός, αγρότης)-, στοιχείο εκ των ων ουκ άνευ για την κατανόηση του ποιήματος.

Αφού οι μαθητές/τριες έρθουν σε επαφή με το **θεματικό κέντρο του ποιήματος** (*η αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, με το πρόσχημα της «αξιοποίησης» της γης, στο βωμό της οικονομικής ανάπτυξης*), υπό την καθοδήγηση του/της διδάσκοντος/ουσας εστιάζουν στο λογοτεχνικό γένος (*ποίηση*).² Ο εντοπισμός των χαρακτηριστικών του λογοτεχνικού γένους της ποίησης [*ενδεικτικά: στίχοι, στροφές, πολυσημία γλώσσας, ποικιλία εκφραστικών μέσων, πυκνός λόγος βασισμένος στην υποβολή και στον συμβολισμό, ρυθμός, ομοιοκαταληξία (στην παραδοσιακή ποίηση)*] μπορεί να γίνει μέσα από την αντιπαραβολή του ποιήματος με τα άλλα δύο πυρηνικά κείμενα που έχουν διδαχθεί οι μαθητές/τριες (βλ. Κ. Παλαμά, «*Ρόδου Μοσκοβόλημα*» και Ζεράρ ντε Νερβάλ, «*Ιστορία μιας φώκιας*»).

¹ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Παρουσίαση της σύζευξης / σύγκλισης του λογοτεχνικού κειμένου με άλλες μορφές τέχνης (θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος) και εντοπισμός κοινών θεμάτων, μοτίβων και μηνυμάτων

² **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Αναγνώριση της ποίησης ως λογοτεχνικού γένους και των βασικών χαρακτηριστικών της

Ακολουθώντας, οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να εντοπίσουν στο ποίημα τις ανθρώπινες ενέργειες που οδηγούν στην αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος³. [**πυρκαγιές, οικοπεδοποίηση, αποψίλωση περιοχών, οικονομική εκμετάλλευση, οικοδόμηση γηπέδων, αφαίρεση πρασίνου / λουλουδιών και αντικατάσταση τους από κτήρια, υψηλή δόμηση με συνακόλουθη στέρηση του φωτός, κτλ.**]. Στο σημείο αυτό, οι μαθητές/τριες καλούνται να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για τις καταστροφικές ενέργειες του ανθρώπου και να παρουσιάσουν ανάλογα παραδείγματα αλλοίωσης του φυσικού τοπίου σε τοπικό (π.χ. στην περιοχή όπου ζουν) αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο⁴.

Εν συνεχεία, ο/η διδάσκων/ουσα καλεί τους/τις μαθητές/τριες να εντοπίσουν **τα λεκτικά τεχνάσματα** που χρησιμοποιεί ο Βασιλείου, για να καταγγείλει το φαινόμενο της αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος στην Κύπρο, με το πρόσχημα της «αξιοποίησης» της γης, στο βωμό της οικονομικής ανάπτυξης. Αναμένεται να εντοπίσουν τη **χρήση των πιο κάτω εκφραστικών μέσων** και να εξηγήσουν τη λειτουργία τους στο κείμενο⁵:

ΛΕΚΤΙΚΑ ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ	
Εκφραστικό Μέσο	Λειτουργία
Επανάληψη	
▪ Επανάληψη της λέξης «επειδή»	Επαναλαμβάνεται η λέξη – κλειδί μέσω της οποίας δομείται κυκλικά το ποίημα, για να εκφραστεί η σχέση αιτίου (δασικές πυρκαγιές, οικοπεδοποίηση, οικονομική αξιοποίηση της γης με σκοπό το κέρδος, αλαζονική συμπεριφορά, κτλ.) – αποτελέσματος (αλλοίωση ποιότητας ζωής → δίκαιη οργή / αντίδραση της Φύσης). – Σχήμα: Ύβρις → Τίσις → Νέμεσις
▪ Επανάληψη της φράσης «και μιλάτε»	Μέσω της επανάληψης της φράσης «και μιλάτε» προβάλλεται η ευθύνη του ανθρώπου για το οικολογικό πρόβλημα – αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος και σκιαγραφείται η ειρωνική /

³ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Εντοπισμός της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση και τα ζώα, όπως αναδεικνύεται στο κείμενο

⁴ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του / Ερμηνεία της αξίας της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης

⁵ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της μοντέρνας ποίησης ως προς τη μορφή (μέτρο, στροφές, ελεύθερος στίχος) και τους εκφραστικούς τρόπους (επανάληψη, ειρωνεία, συμβολισμός), καθώς και του δραματικού ύφους

	δηκτική / καταγγελτική διάθεση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στις καταστροφικές ενέργειες του ανθρώπου.
Αντίθεση	
<ul style="list-style-type: none">▪ μου ≠ σας▪ Δασούπολη ≠ ούτε ένα δέντρο▪ Ανθούπολη ≠ ούτε ένα άνθος▪ ήλιος ≠ σκότη▪ Λάμπουσα ≠ δεν υπάρχει λάμψη▪ Αλάμπρα ≠ δεν υπάρχει φως▪ Όμως υπάρχει Κεραυνός	Αναδεικνύονται με γλαφυρό τρόπο οι καταστροφικές συνέπειες που έχουν για το φυσικό περιβάλλον και, κατ' επέκταση για την ποιότητα ζωής, η ασεβής συμπεριφορά του ανθρώπου (ύβρις) και η οικονομική εκμετάλλευση της γης. Ταυτόχρονα τονίζεται η αποκατάσταση της τάξης (κάθαρση) μέσα από την τιμωρία των υπαιτίων.
Σχήμα Κύκλου	
Επειδή κάψατε ... θα σας κάψει.	Παρουσιάζεται παραστατικά η δίκαιη τιμωρία που θα επιβάλει τη Φύση εξαιτίας των εις βάρος της καταστροφικών δράσεων του ανθρώπου. Η Φύση θα πληρώσει τον άνθρωπο με το ίδιο νόμισμα.

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες σχολιάζουν **τον τίτλο** και εξετάζουν κατά πόσον αυτός είναι δηλωτικός του περιεχομένου του ποιήματος ή αινιγματικός / αμφίσημος. Αναμένεται να επισημάνουν ότι εκ πρώτης όψεως ο τίτλος δεν προϊδεάζει με σαφήνεια τον/την αναγνώστη/στρια για το θέμα και ότι η συνάφεια του με το περιεχόμενο (επειδή= λέξη – κλειδί που επαναλαμβάνεται και συνέχει τα νοήματα του ποιήματος) ανακαλύπτεται σταδιακά μέσα από την ανάγνωση του ποιήματος.

Παράλληλα, αναμένεται να σημειώσουν ότι η αινιγματικότητα του τίτλου είναι χαρακτηριστικό της **μοντέρνας/νεωτερικής ποίησης**. Με την καθοδήγηση του/της διδάσκοντος/ουσας, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν στο ποίημα και άλλα χαρακτηριστικά της **μοντέρνας/νεωτερικής ποίησης** [**ενδεικτικά: ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, απλή και καθημερινή γλώσσα, σύμβολα, κτλ.**]⁶.

Προτού προχωρήσουν στη συνεξέταση, οι μαθητές/τριες καλούνται να προσδιορίσουν τα στοιχεία που συμβάλλουν στη διαμόρφωση **δραματικού ύφους**⁷.

[βλ. Επανάληψη του αιτιολογικού συνδέσμου «Επειδή» / Έντονη αντιπαράθεση ανάμεσα στο «μου» του ποιητικού υποκειμένου και του «σας» των υπευθύνων της οικολογικής καταστροφής / Κλιμάκωση

⁶ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της μοντέρνας ποίησης ως προς τη μορφή (μέτρο, στροφές, ελεύθερος στίχος)

⁷ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Εντοπισμός του δραματικού ύφους

της καταστροφικής δράσης του ανθρώπου (δάση → κήποι → ήλιος) / Έντονες Αντιθέσεις / Έντονη ειρωνεία / Καταγγελτικό ύφος / Κορύφωση με την αναπόφευκτη τιμωρία → Τα στοιχεία αυτά συμβάλλουν στην κορύφωση της δραματικής έντασης]

ΕΝΑΡΞΗ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ

Ντίνος Σιώτης, «Εμπρηστές (Ι)», Λόγος ανάγκη της ψυχής (σελ. 57)

Στο πλαίσιο της παρούσας διδακτικής πρότασης, προτείνεται η συνεξέταση του ποιήματος «Επειδή» με το ποίημα «Εμπρηστές (Ι)» του Ντίνου Σιώτη.

ΚΟΙΝΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Αρχικά, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν τους κοινούς θεματικούς άξονες⁸ των δύο συνεξεταζόμενων ποιημάτων που είναι (α) οι **καταστροφικές πρακτικές** του ανθρώπου εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος (β) τα **καταστροφικά αποτελέσματα** από την επέμβαση του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον και (γ) η **συλλογική ευθύνη** («συναυτουργία») στην καταστροφή του φυσικού πλούτου (βλ. χρήση β' προσώπου πληθυντικού αριθμού, επανάληψη της φράσης «Και μιλάτε» στο ποίημα «Επειδή» και ανάδειξη της δράσης των εμπρηστών και της αδράνειας των πολιτικών στο ποίημα «Εμπρηστές (Ι)».

ΣΤΑΣΗ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ

Οι μαθητές/τριες διαπιστώνουν ομοιότητες αναφορικά με τη στάση των ποιητικών υποκειμένων απέναντι στην καταστροφική δράση των ανθρώπων εις βάρος του φυσικού πλούτου, τεκμηριώνοντας την απάντησή τους στοιχεία από τα κείμενα⁹.

[Ομοιότητες ως προς τη στάση των ποιητικών υποκειμένων: Καταγγελτική στάση / Δηκτική στάση / Διαμαρτυρία / Δυσανεσκέια / Απογοήτευση / Αγανάκτηση / Αγωνία για το μέλλον / Κάλεσμα για ανάληψη δράσης για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και αποκατάσταση της σχέσης ανθρώπου – φύσης]

⁸ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Συσχέτιση του κειμένου με γνωρίσματα της κυπριακής λογοτεχνίας και εντοπισμός κοινών θεματικών και προβληματισμών με τη νεοελληνική, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια λογοτεχνία

⁹ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του

Συνάμα, εντοπίζουν τα κοινά εκφραστικά μέσα¹⁰ που αξιοποιούνται, για να παρουσιαστεί η καταγγελτική στάση των ποιητικών υποκειμένων

ΚΟΙΝΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ
Μεταφορά	<ul style="list-style-type: none">■ σκοτώνετε τον ήλιο μου / για να πλουτίσετε τα σκότη σας «Επειδή»■ Οι φωτιές διαγράφουν την καινούργια εποχή / ράκη θάμνων αιμορραγούν στις μαύρες πέτρες «Εμπρηστές (Ι)»
Ειρωνεία	<ul style="list-style-type: none">■ Και μιλάτε «Επειδή»■ Οι εμπρηστές κάνουν καλά τη δουλειά τους / οι πολιτικοί ... ξανά «Εμπρηστές (Ι)»
Εικόνες	<ul style="list-style-type: none">■ Κάψατε τα δάση μου / για να κόψετε τα οικόπεδά σας / για ν' απλώσετε τα γήπεδά σας «Επειδή»■ Οι εμπρηστές κάνουν καλά τη δουλειά τους / Οι πολιτικοί υπόσχονται αναδασώσεις «Εμπρηστές (Ι)»
Προσωποποίηση	<ul style="list-style-type: none">■ Όμως υπάρχει ο Κεραυνός / Και θα σας κάψει «Επειδή»■ Οι φωτιές διαγράφουν την καινούργια εποχή «Εμπρηστές (Ι)»
Αντίθεση	<ul style="list-style-type: none">■ Δασούπολη ≠ ούτε ένα δέντρο / ήλιος ≠ σκότη / μου ≠ σας «Επειδή»■ οι εμπρηστές κάνουν καλά τη δουλειά τους ≠ μέλλον χλωμό και αδύνατο «Εμπρηστές (Ι)»
Παρήχηση	<ul style="list-style-type: none">■ παρήχηση του ψ (επειδή κά<u>ψ</u>ατε τα δάση μου / Για να κό<u>ψ</u>ετε τα οικόπεδά σας / ανασκά<u>ψ</u>ατε τους κήπους μου) «Επειδή»■ παρήχηση του ρ (ρ<u>ά</u>κη θάμνων αιμορ<u>ρ</u>αγούν στις μαύ<u>ρ</u>ες πέτ<u>ρ</u>ες) «Εμπρηστές (Ι)»
Συμβολισμοί	<ul style="list-style-type: none">■ σκότη / Κεραυνός «Επειδή»■ φωτιές / ράκη θάμνων / μαύρες πέτρες «Εμπρηστές (Ι)»

¹⁰ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της μοντέρνας ποίησης ως προς τη μορφή (μέτρο, στροφές, ελεύθερος στίχος) και τους εκφραστικούς τρόπους (επανάληψη, ειρωνεία, συμβολισμός), καθώς και του δραματικού ύφους

Αφού αναφερθούν στην καταγγελτική στάση των ποιητικών υποκειμένων, οι μαθητές/τριες καλούνται να δηλώσουν **σε ποιο από τα δύο ποιήματα αισθάνονται πιο δυνατή την καταγγελία**, δικαιολογώντας ταυτόχρονα την απάντησή τους. Παράλληλα, οι μαθητές/τριες εκφράζουν τη δική τους άποψη αναφορικά με σχέση ανθρώπου – φύσης στη σύγχρονη εποχή¹¹.

Παράλληλα, προτείνεται η **μεγαλόφωνη ανάγνωση των δύο ποιημάτων από τους/τις μαθητές/τριες** με εκφραστικό τρόπο που να αναδεικνύει το καταγγελτικό ύφος¹². Επικουρικά, μπορεί να προβληθεί εκ νέου το βίντεο με τον Κώστα Βασιλείου να απαγγέλλει το ποίημα (βλ. σύνδεσμο <https://www.youtube.com/watch?v=1JNVEmbgoB4&t=61s>, σημείο **6:39**). Συστήνεται και η παρακολούθηση του σχετικού αποσπάσματος χωρίς ήχο, προκειμένου οι μαθητές/τριες να παρατηρήσουν τα εξωγλωσσικά χαρακτηριστικά του λόγου (βλ. κινήσεις χεριών, κεφαλιού, κτλ.).

ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ

Ο/Η διδάσκων/ουσα καλεί τους/τις μαθητές/τριες να εντοπίσουν την χρονολογία έκδοσης των ποιημάτων (**«Επειδή»: 1996 / «Εμπρηστές (I)»: 2007**) και, βάσει της διαπίστωσης ότι τα ποιήματα εκδόθηκαν προς τριακονταετίας και εικοσαετίας αντίστοιχα σε δύο διαφορετικές χώρες, τους/τις καλεί **να προβληματιστούν** σχετικά με το κατά πόσον θα μπορούσαν τα ποιήματα να είχαν γραφτεί στη σημερινή εποχή, τεκμηριώνοντας την απάντησή τους¹³.

ΑΛΛΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ

Πέραν των πιο πάνω, η συνεξέταση προτείνεται να επεκταθεί και στις εξής πτυχές:

1. Πώς σχετίζονται οι τελευταίες στροφές των ποιημάτων των Βασιλείου και Σιώτη¹⁴;

[Οι τελευταίες στροφές των δύο ποιημάτων χαρακτηρίζονται από **προφητικό τόνο**. Στο ποίημα του Βασιλείου παρουσιάζεται η δίκαιη οργή /αντίδραση της Φύσης ως αποτέλεσμα των

¹¹ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του

¹² **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του

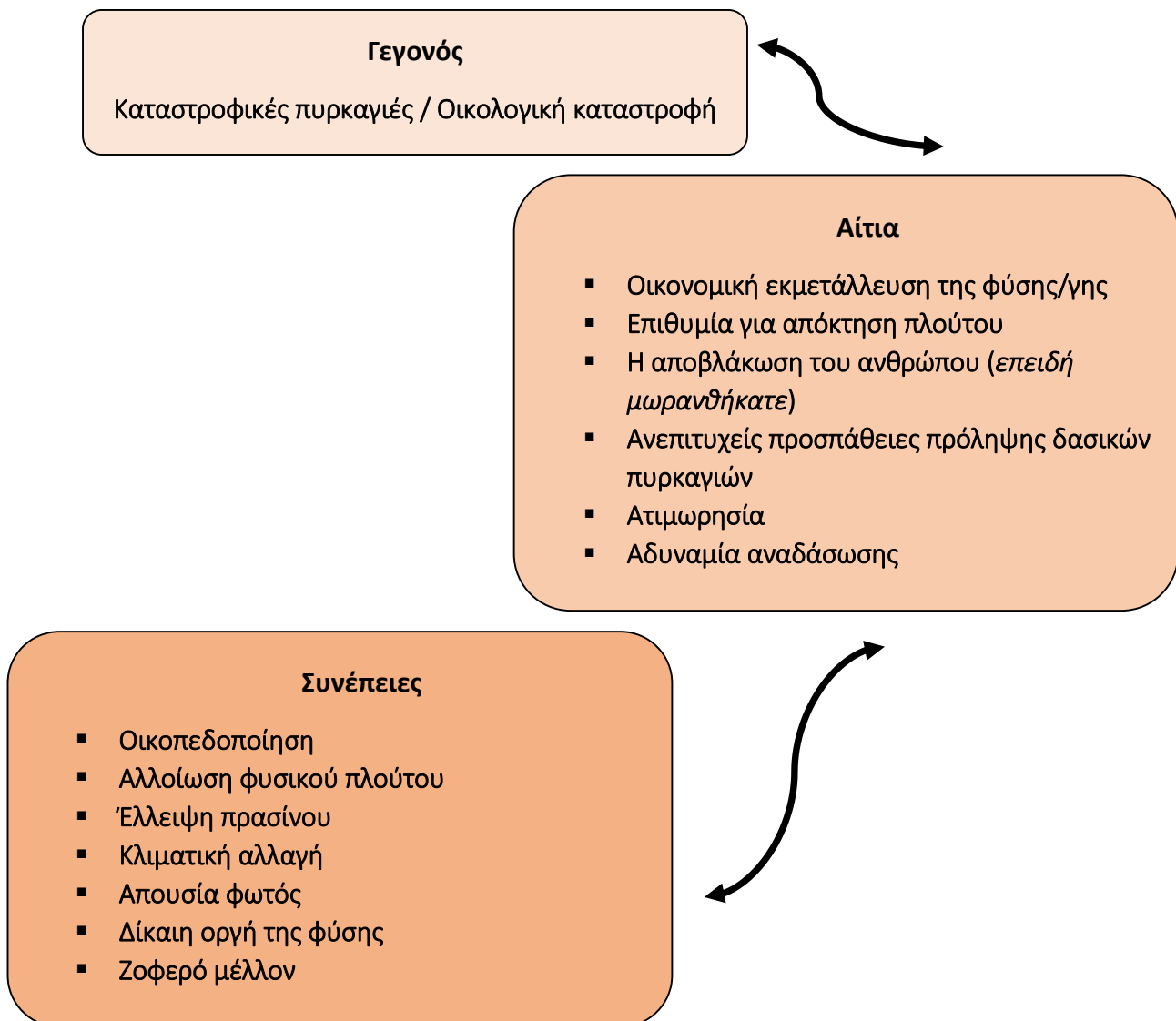
¹³ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Συσχέτιση του κειμένου με γνωρίσματα της κυπριακής λογοτεχνίας και εντοπισμός κοινών θεματικών και προβληματισμών με τη νεοελληνική, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια λογοτεχνία

¹⁴ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Συσχέτιση των μηνυμάτων του κειμένου με σύγχρονα οικολογικά προβλήματα και τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα ζωής

καταστροφικών ενεργειών των ανθρώπων. Στο ποίημα του Σιώτη, σκιαγραφείται το ζοφερό μέλλον ένεκα της διατάραξης της σχέσης μεταξύ ανθρώπων και φύσης.]

2. Να δείξετε πώς τα ποιήματα των Βασιλείου και Σιώτη δημιουργούν από κοινού μια «αιτιακή αλυσίδα» των πυρκαγιών στα δάση (γεγονός, αίτια, συνέπειες)¹⁵.

«ΑΙΤΙΑΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ» ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΣΤΑ ΔΑΣΗ

¹⁵ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του / Συσχέτιση των μηνυμάτων του κειμένου με σύγχρονα οικολογικά προβλήματα και τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα ζωής

3. Παρατηρήστε τον πιο κάτω πίνακα του Αντουάν Ρόγκκιερς, Βέλγου εικαστικού. **Πώς συνομιλεί με τα ποιήματα των Βασιλείου και Σιώτη¹⁶**; Σε ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας υποβάλλει ο πίνακας αυτός; Ποια διαφοροποίηση θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε ως προς το μήνυμα που περνά ο δημιουργός του πίνακα και στο μήνυμα των δημιουργών των δύο ποιημάτων;

Πηγή: <https://mymodernmet.com/antoine-roegiers-oil-paintings/>

[Αναμένεται ο εντοπισμός των εξής στοιχείων:

- Κοινό θέμα: οικολογική καταστροφή / δασικές πυρκαγιές / διατάραξη σχέσης ανθρώπου φύσης.
 - Διαφοροποίηση: συνύπαρξη εικόνας καταστροφής / τρόμου και γαλήνης – η ζωή αντέχει μέσα στην πύρινη καταστροφή – υπάρχει ελπίδα.]
4. Διαβάστε το παρακάτω ποίημα του Σεφέρη. Να εντοπίσετε τις **μορφικές, θεματικές και εκφραστικές συγγενείες** του με τα ποιήματα των Βασιλείου και Σιώτη¹⁷.

¹⁶ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Παρουσίαση της σύζευξης / σύγκλισης του λογοτεχνικού κειμένου με άλλες μορφές τέχνης (θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος) και εντοπισμός κοινών θεμάτων, μοτίβων και μηνυμάτων

¹⁷ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Συσχέτιση του κειμένου με γνωρίσματα της κυπριακής λογοτεχνίας και εντοπισμός κοινών θεματικών και προβληματισμών με τη νεοελληνική, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια λογοτεχνία / Εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της μοντέρνας ποίησης ως προς τη μορφή (μέτρο, στροφές, ελεύθερος στίχος) και τους εκφραστικούς τρόπους (επανάληψη, ειρωνεία, συμβολισμός), καθώς και του δραματικού ύφους

Τα φύλλα της λεύκας γέμισαν αναστεναγμούς
κι οι στεναγμοί γέννησαν αναστενάρηδες
χάλασαν το δάσος.

Δεν έχουμε πια δέντρα –

Γιώργος Σεφέρης, *Τετράδιο Γυμνασμάτων*, Β', Ίκαρος, Αθήνα 1976

[Ενδεικτικά: μορφική συγγένεια (ένταξη στη μοντέρνα ποίηση), θεματική συγγένεια (καταστροφικές συνέπειες των δασικών πυρκαγιών), εκφραστική συγγένεια (ποικιλία εκφραστικών μέσων, βλ. εικόνες, αντίθεση, μεταφορά, παρήχηση)]

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να μετατρέψετε το ποίημα «Επειδή» σε **πεζό κείμενο**, προβαίνοντας στις αναγκαίες αλλαγές / προσθήκες. Το κείμενό σας μπορεί να έχει έκταση γύρω στις 200 -300 λέξεις¹⁸.
2. Να επιλέξετε δύο (2) στροφές από το ποίημα «Επειδή» και να τις ξαναγράψετε, κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές, ώστε να αποκτήσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποίησης¹⁹.

Σε αυτήν τη δημιουργική εργασία μετασχηματισμού προτείνεται η αξιοποίηση της αυτοαξιολόγησης ή της ετεροαξιολόγησης με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, π.χ. πίνακας ελέγχου των χαρακτηριστικών της παραδοσιακής ποίησης. Οι μαθητές/τριες θα μπορούσαν να εργαστούν σε ομάδες.

¹⁸ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ: Αναγνώριση της ποίησης ως λογοτεχνικού γένους και των βασικών χαρακτηριστικών της

¹⁹ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ: Εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της μοντέρνας ποίησης ως προς τη μορφή (μέτρο, στροφές, ελεύθερος στίχος) και τους εκφραστικούς τρόπους (επανάληψη, ειρωνεία, συμβολισμός), καθώς και του δραματικού ύφους

3. Γράψετε **ένα (1) δικό σας ποίημα** σε μοντέρνα γραφή με τον τίτλο «Επειδή». Στο ποίημά σας να παρουσιάσετε μία αισιόδοξη εικόνα σεβασμού του ανθρώπου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον²⁰. Η ποιητική σας δημιουργία θα μπορούσε να αρχίζει ως εξής:

Επειδή σκάψατε τη γη μου

Για να πλουτίσετε τα δάση μου

Επειδή...

4. (α) Με τη βοήθεια του διαδικτύου, εντοπίστε στον χάρτη της Κύπρου **τις περιοχές που κατονομάζονται** στο ποίημα «Επειδή» και αντλήστε **πληροφορίες σχετικά με την ονομασία τους**²¹.

(β) **Παρουσιάστε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας** στους/στις συμμαθητές/τριες σας, σχολιάζοντας τους λόγους για τους οποίους πιθανότατα ο ποιητής επέλεξε τις συγκεκριμένες τοποθεσίες και συσχετίζοντας τον τίτλο της ποιητικής συλλογής *Λάμπουσα* με το περιεχόμενο του ποιήματος.

5. **Συμμετέχετε στον Περιβαλλοντικό Όμιλο του σχολείου σας.**

Με αφορμή το ποίημα «Επειδή» του Κώστα Βασιλείου, **σε άρθρο** σας που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας:

(α) παρουσιάστε **τα καταστροφικά αποτελέσματα** της διατάραξης της σχέσης ανθρώπου – φύσης εξαιτίας της οικονομικής εκμετάλλευσης της γης και

(β) προτείνετε **λύσεις**, ώστε να αποκατασταθεί η σχέση ανθρώπου – φυσικού περιβάλλοντος²².

Μπορείτε να αξιοποιήσετε κάποιον από τους στίχους του ποιήματος ως τίτλο του άρθρου σας.
Έκταση: τουλάχιστον 230 λέξεις.

²⁰ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Ερμηνεία της αξίας της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης

²¹ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα ιδιαίτερα γεωφυσικά, ιστορικά και πολιτισμικά δεδομένα της Κύπρου αποτυπώνονται στο κείμενο

²² **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον και ανάπτυξη στάσεων υπεύθυνης συμπεριφοράς για την προστασία και την αειφορία του / Συσχέτιση των μηνυμάτων του κειμένου με σύγχρονα οικολογικά προβλήματα και τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα ζωής / Ερμηνεία της αξίας της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης

6. Εντοπίστε στο διαδίκτυο έναν ζωγραφικό πίνακα που συνομιλεί με το ποίημα «Επειδή» και εμπνευστείτε από αυτόν, προκειμένου να γράψετε **ένα δικό σας ποίημα σε μοντέρνα γραφή**. Παρουσιάστε το αποτέλεσμα στους/στις συμμαθητές/τριες σας²³.
7. Επιλέξτε **δύο (2) αντιθετικές εικόνες** από το ποίημα «Επειδή» και **αποτυπώστε τις ζωγραφικά** στο τετράδιό σας²⁴.

Σύνταξη και επιμέλεια της Διδακτικής Πρότασης: Βασίλειος Βασιλείου, Φιλόλογος

Εποπτεία: Δρ Ανδρέας Σοφόκλη, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Ανδρέας Αντζουλής, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Μ.Ε.

Οκτώβριος 2026

²³ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Παρουσίαση της σύζευξης / σύγκλισης του λογοτεχνικού κειμένου με άλλες μορφές τέχνης (θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος) και εντοπισμός κοινών θεμάτων, μοτίβων και μηνυμάτων

²⁴ **ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ:** Παρουσίαση της σύζευξης / σύγκλισης του λογοτεχνικού κειμένου με άλλες μορφές τέχνης (θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος) και εντοπισμός κοινών θεμάτων, μοτίβων και μηνυμάτων